

Příspěvek Svazu průmyslu a dopravy České republiky v rámci kulatého stolu Národního konventu o EU k tématu sociální dimenze evropské integrace 29. dubna 2016

Úvod

Diskuse o sociální dimenzi Evropské unie se opakuje v pravidelných cyklech. Dopady finanční a ekonomické krize, nedostatečný pokrok ve strukturálních reformách a vzniklé ekonomické a sociální nerovnováhy generovaly potřebu tuto diskusi otevřít.

V říjnu 2013 přišel bývalý prezident Evropské komise pan J. M. Barroso se sdělením o posílení sociální dimenze hospodářské a měnové unie (dále jen „HMU“) (KOM(2013) 690) a návrhem vytvořit nový srovnávací přehled, který by umožnil dokonalejší a včasnější odhalování hlavních problémů v oblasti zaměstnanosti a sociálních věcí v rámci evropského semestru. Sdělení navázalo na plán Komise na vytvoření prohloubené a skutečné HMU z prosince 2012 a zaměřilo se na tři oblasti: 1) posílení dohledu nad zaměstnaneckou a sociální problematikou a posílení koordinace politiky v rámci evropského semestru, 2) posílení solidarity a pracovní mobility a 3) posílení sociálního dialogu.

Současný prezident Evropské komise pan J. - C. Juncker oznámil zřízení **evropského pilíře sociálních práv** jako součást své agendy Nového začátku ve svém projevu o stavu Unie, který přednesl v Evropském parlamentu dne 9. září 2015. Tato iniciativa je součástí úsilí Komise o vytvoření hlubší a spravedlivější HMU a součástí pracovního programu Komise na rok 2016.

Dne 8. března 2016 zveřejnila Evropská komise sdělení o evropském pilíři sociálních práv KOM(2016) 127 a zahájila jím na toto téma veřejnou konzultaci. Opatření na úrovni EU vychází z přesvědčení, že hospodářský rozvoj by měl vést k většímu společenskému pokroku a soudržnosti a že sociální politika při zajišťování odpovídajících záchranných sociálních sítí v souladu s evropskými hodnotami měla být považována také za produktivní faktor, který omezuje nerovnost, maximalizuje tvorbu pracovních míst a podporuje rozkvet lidského kapitálu Evropy.

Sociální dimenze byla vždy důležitou součástí evropské integrace.

Musíme začínat od začátku? Jaký je vlastně rozdíl mezi „Sociální dimenzí Evropy“ a „Evropským pilířem sociálních práv“? Proč jen pro eurozónu?

Krize nebyla způsobena nedostatkem sociální dimenze v EU. Sociální dimenze byla vždy neoddelitelnou součástí evropské ekonomické integrace. EU představuje jen 7 % světové populace a 20 % globálního HDP, ale vynakládá nejméně 40 % globálních veřejných výdajů na sociální ochranu. Má vysoce rozvinuté regulace trhu práce, včetně 70 evropských směrnic stanovujících minimální sociální standardy na jednotném trhu. Pokud chce Evropa uhájit své životní standardy, musí reformovat své sociální systémy a správně utvářet sociální dimenzi Evropské unie.

Během posledních desetiletí přispěl jednotný trh rozhodující měrou k sociálnímu pokroku v Evropě. Od roku 1992 pomohl v Evropě vytvořit téměř 3 milióny nových pracovních míst. Díky tomu 6 miliónů Evropanů bylo schopno najít práci v jiném členském státě. Více než 2,5 miliónu studentů bylo zapojeno do programu Erasmus. **To dokazuje, že sociální dimenze je s dokončováním jednotného trhu neoddělitelně spjata. Není to tedy jen ekonomický, ale i sociální projekt.**

Evropský sociální dialog je základním pilířem našeho evropského sociálního modelu. Schopnost sociálních partnerů účastnit se smysluplného sociálního dialogu je klíčová pro vyváženost konkurenceschopnosti a spravedlnosti a tím vytváření vyvážené moderní sociální politiky EU, která zohledňuje potřeby podniků i zaměstnanců.

Svaz průmyslu a dopravy ČR (dále jen SP ČR) podporuje iniciativu Evropské komise „Nový začátek sociálního dialogu“ zahájenou 5. března 2015 a je součástí tohoto procesu jak na úrovni EU, tak národní úrovni.

Otázky k diskusi

1. **Do jaké míry je sociální dimenze stěžejním tématem pro budoucnost eurozóny a potažmo celé Evropské unie? Jakou roli hraje ve snaze o nastavení stabilní a efektivní hospodářské a měnové unie?**

SP ČR vždy zdůrazňoval, že klíčové pro obnovu růstu a tvorbu pracovních míst, a na druhé straně zvyšování životních standardů a financování evropského systému sociální ochrany, je posilování HMU samotné, včetně posilování ekonomické správy HMU s cílem podpořit fiskální konsolidaci a strukturální reformy v členských státech v kontextu koherentní růstové strategie. Sociální dimenze je neoddělitelnou součástí tohoto procesu.

SP ČR uznává, že proto, aby HMU uspěla, musí pracovní trhy a systémy sociálního zabezpečení fungovat dobře a spravedlivě a v celé eurozóně, a že státy, které zavedly euro jako společnou měnu, mohou potřebovat specifický přístup. Nicméně každé další kroky směrem k integraci HMU, by měly být otevřeny pro všechny členské státy EU a zajistit, aby jednotný trh zůstal otevřený pro všechny členy EU.

2. **Vnímáte potřebu úpravy evropského „acquis“ v oblastech sociálních věcí a zaměstnanosti? Mělo by v některých oblastech v tomto smyslu dojít k větší harmonizaci?**

Inventura evropského „acquis“ založená na principu zlepšování právní úpravy

Hlavním cílem právě zahájené konzultace je zhodnotit stávající sociální „acquis“ EU a zjistit, do jaké míry jsou stávající práva uplatňována a zůstávají relevantní pro současné i budoucí výzvy a/nebo zda by měly být zváženy nové způsoby, jak tato práva zajistit.

Balíček zlepšování právní úpravy představuje nový přístup k tomu, jak prověřit existující evropské „acquis“, včetně „sociálního acquis“, a učinit ho efektivnějším a vhodnějším pro novou realitu. Nicméně mnoho nových iniciativ a návrhů Komise vyzývajících k revizi či přepracování stále vhodných a dobře fungujících regulací jde proti veřejnému prohlášení Komise zaměřit se jen na velké věci na obecné shodě. V případě, že bude evropský pilíř sociálních práv nazván „*Kompas sociální konvergence*“, měl by se tím usnadnit proces sjednotit členské země spíše než je rozdělit.

Více nebo méně harmonizace?

Existující otevřené metody koordinace v oblasti zaměstnanosti a sociálních věcí jsou dalším důležitým prvkem evropské sociální dimenze. Vezmeme-li v úvahu fakt, že politiky zaměstnanosti

a sociální politiky jsou především v odpovědnosti členských států, umožňují členským státům shodnout se na společných cílech, učit se jeden od druhého, vzájemně se porovnávat a v souladu s tím přizpůsobovat své politiky. Indikátory zaměstnanosti a sociální indikátory by měly zůstat součástí této metody.

SP ČR plně souhlasí s prohlášením Evropské komise učiněným ve Zprávě pěti předsedů, že zaměstnanost a sociální věci musí více rezonovat v evropském semestru. Více zacílený evropský semestr by měl posílit sociálně tržní ekonomiku a zvýšit efektivitu koordinace hospodářských politik na úrovni EU prostřednictvím zvýšené odpovědnosti a lepšího pocitu sounáležitosti sdílených všemi aktéry, včetně sociálních partnerů.

3. Jak hodnotíte návrh na zavedení tzv. evropského pilíře sociálních práv, jehož možné obrysy představila Evropská komise letos v březnu? Jaká by měla být hlavní sdělení vlády ČR v probíhající veřejné konzultaci?

Flexikurita opět ve hře

K lepšímu fungování a legitimitě projektu HMU by měla přispět konvergence k osvědčeným postupům v oblasti politiky zaměstnanosti a sociální politiky. V krátkodobém horizontu by mohlo být takovéto konvergence „směrem vzhůru“ dosaženo rozvojem společných referenčních hodnot na základě **konceptu „flexikurity“**, která zahrnuje pružné a spolehlivé pracovní dohody bránící rozdělování trhu práce do dvou kategorií, komplexní strategie celoživotního učení, účinné politiky, které pomáhají nezaměstnaným znovu vstoupit na trh práce, moderní a inkluzivní systémy sociální ochrany a vzdělávací systémy či nové možnosti ve zdanění práce. Komise rovněž potvrdila, že má v úmyslu navrhnout evropský pilíř sociálních práv, který by vycházel ze stávajícího *acquis* a sloužil by jako kompas pro celý konvergenční proces.

Vezmeme-li v úvahu princip flexikurity, první hodnocení návrhů evropského pilíře sociálních práv strukturovaných do 3 kapitol a deseti oblastí je smíšené:

- **Pozitivní hodnocení: k požadavku, aby systém vzdělávání a odborné přípravy reagoval na potřeby trhu práce**, ovšem tato potřeba se v tomto principu adekvátně neodráží. Potřeba, aby lidé měli základní znalosti, je důležitá, ale je důležité zdůraznit, že v první řadě musí být získány na prvním a druhém stupni školní docházky a **odpovědnost je na státním vzdělávacím systému**, spíše než v rámci odborného výcviku zajišťovaného částečně nebo plně ze strany podniků.
- **Smíšené hodnocení: k pružným a jistým pracovním smlouvám.** Pozitivní obnovení konceptu flexikurity s důrazem na potřebu flexibility a jistoty jak u zaměstnavatelů, tak zaměstnanců. Nicméně, důraz na smlouvy je nepřijatelný – mělo by se mluvit o flexibilním a jistém zaměstnání, také proto, že to je ústřední myšlenkou konceptu flexikurity.
- **Aktivní podpora zaměstnanosti není příliš inovativní.** Přístup zvolený v doporučení – poskytovat individuální podpůrné služby a zaměřit se na systematický přístup, který zaručí, že budou vytvořeny podmínky pro posílení hospodářského růstu a vytváření pracovních míst – je pozitivní. Nicméně, navrhovaným krokům chybí naléhavost. **Chybí základní prvky** – potřeba zlepšit výkon aktivních politik trhu práce, pokud jde o jejich výsledné dopady na zaměstnanost, včetně vyhodnocení efektivnosti nákladů, které členské státy vynaložily, aby těchto výsledků dosáhly.
- **Smíšené hodnocení: Pracovní podmínky** – celkem objektivní analýza decentralizovaných a samostatně organizovaných forem práce, ale začít předpokladem, že určité prvky *“nových*

flexibilních forem zaměstnanosti“ musí být specifikovány – je spíše činí méně flexibilními a tím také méně atraktivními jak pro zaměstnavatele, tak pro zaměstnance. Pozitivní je uznání a pochopení toho, že komplexní a nákladná regulace ukončování smluv na dobu neurčitou zaměstnavatele odrazuje od nabírání zaměstnanců.

- Vyvážený přístup u mezd: Velmi pozitivní – uznání, že je třeba, aby se mzdy vyvíjely v souladu s produktivitou tak, aby se udržela perspektiva zaměstnanosti pro nízkokvalifikované pracovníky a princip „*aby se práce vyplatila*“.

Poselství zaměstnavatelů

Hlavní poselství SP ČR adresované jak Evropské komisi, tak české vládě: zaměření na zaměstnanost a sociální výkonnost by mělo vést **k posílení tvorby pracovních míst a vyšší zaměstnanosti**. Aby se k tomu dospělo, **evropské referenční hodnoty by měly zajistit, že cílů bude dosaženo prostřednictvím konkurenceschopnosti posilující strukturální reformy**.

Vladimíra Drbalová

Mezinárodní vztahy – Evropské záležitosti

vdrbalova@spcr.cz; l. 601